DISPUTATIO MEDICA DE CAUSIS,

Cur quidam morbi prorsùs non, aliqui difficulter, nonnulli citò & facilè, alij tardè admodùm longoque tempore curentur?

In inclyta Argentoratensium Universitate solenniter proposita

à

MELCHIORE SEBIZIO,
MEDICINAE DOCT. ET PROFESSORE,
Comite Palatino Cæsareo, Reipubl. Argent. Archiatro, & Capituli Thomani Præposito:

RESPONDENTE

DAVIDE Eckolt/
Lindaviensi.

Ad Diem 13. Mens. Aug.

ARGENTORATI
Typis EBERHARDI WELPERI.

ANNO M. DC. LXII.

ILLUSTRISSIMO AC GENEROSISSIMO DOMINO,

DOMINO

AUGUSTO,

COMITI DE Hardeck/ IN Glaz ET Machelánd/ &c. PINCERNAE HAEREDITARIO AUSTRIAE, ET DAPIFERO HAEREDITARIO STYRIAE, &c.

DOMINO SUO CLEMENTISSIMO,

Has Studij sui Medici primitias, in debitæ submissionis & gratitudinis signum, & omnium beneficiorum memoriam, humilimè consecrare ac dicare voluit, & debuit

DAVID Eckolt/ Lindav. Acronianus.

Thesis I.

Riusquam rem ipsam aggrediamur, operæ pretium videtur, ut morborum distinctio ratione ortus & curationis præmittatur. Sumimus autem morbi vocabulum generaliùs, ita ut sub illo etiam symptomata comprehendantur.

II. *Morbi ratione ortus duplices sunt. Alij enim homini adhùc in utero materno existenti accidunt: alij tùm demùm illi obtingunt, cùm jam in lucem est editus.*

III. *Qui illi in utero materno degenti eveniunt, iterùm sunt bipartiti: hæreditarij scil. & non hæreditarij.*

IV. Hæreditarij *vocantur, quorum causæ in liberos à parentibus propagantur: id quod contingit, quando affectus, quibus parentes laborârunt, in liberos derivantur.* Hæreditarij morbi qui sint.

V. *Derivantur autem in illos, vel seminis, vel sanguinis materni, vel utriusque principij vitio: quorum illud generationis, hoc nutritionis & accretionis potissimùm est materia.*

VI. *Nam quemadmodum, inquit* Janus Damascenus aphor. 18. *animi vitia & corporis lineamenta, ita & morbos quosdam à parentibus quasi jure hæreditario acquirimus. Et sicut qui ex parentibus juvenibus nati sunt, membra principalia naturâ habent robustiora ac saniora, ita, qui ex decrepitis & adhùc ferè pueris gignuntur, ait* idem aphor. 128. *eadem sortiuntur infirmiora ac valetudinaria: & quidem, uti modò dictum, seminis materni que sanguinis interventu.*

VII. *Seminis quidem, si vel in quantitate, vel in qualitate peccet. In quantitate, cùm aut modum in illa excedit, & partes monstrosè crassas, longas, latasve producit: aut adeò paucum est, ut illas proferat justo minores, paucioresve, quàm necessitas requirat. Quod ipsum etiam suo modo de sanguine materno dici affirmarique potest.*

VIII. *In qualitate verò quando utrumq; principium malè est dispositum: frigidius scil. calidius, humidius, languidius, aut alio aliquo vitio laborat, & corruptionis aliquid in se habet.*

IX. *Habent autem hereditarij isti affectus rursus quasdam differentias: nimirùm ratione subjecti, cui insunt, & ratione temporis, quando se manifestant.*

X. *Subjecti, sive corporis ratione, vel* sunt universales, *qui totum corpus occupant: quales sunt elephantiasis, sive lepra Arabum, & lues Venerea, cùm infantes leprosis, aut venerea lue infectis sunt parentibus nati. Vel* particulares, *quandò calculosi calculosos, phthisici phthisicos, podagrici podagricos &c. generant. Hi namque affectus renes, vesicam, pulmones, aut pedes solùm obsident principaliter.*

XI. *Ratione temporis* vel in utero statim liberis imprimuntur; *cujusmodi sunt inprimis organici in figura, magnitudine, numero, & situ: vel* dispositiones duntaxat, *& apparatus quidam ad eorum productionem liberis conferuntur: quibus illi posteà citiùs tardiùsve affliguntur. Eò autem citiùs illi se produnt, quò causa eorum per improbam vivendi rationem in sex rebus non naturalibus auctior facta fuerit. Tardiùs autem, contrariam ob causam.*

XII. *Perpetuum tamen non est, ut dicti morbi in liberos propagentur. Observatum enim, extitisse quosdam*

dam à parentum ægritudinibus immunes: nimirùm quando causas illas in actum deducentes maturè profligâssent, rectaque victus ratione eas præcavissent. Sic enim accidere solet, ut liberi quidam vel nunquam, vel saltem rariùs, mitiùsve paternis, aut maternis divexentur ægritudinibus.

XIII. *Præter istos hæreditarios morbos, qui in utero fiunt, etiam quidam alij reperiuntur, qui & ipsi in utero quidem proveniunt, hæreditarij autem non sunt, quoniam parentes illis non laborârunt.* Qui morbi in utero quidem fiant, sed hæreditarij non sint.

XIV. *Hujus generis sunt, qui citra vitia principiorum generationis & nutritionis accidunt: & quidem tùm, cùm mater graviditatis tempore lapsa est ab alto, aut in planitie graviter cecidit, aut icta est & percussa violenter, aut ad iram & excandescentiam vehementer commota, aut subitò ob incendium longè latéque diffusum atq; extensum, brutum fulmen, horrisonum tonitru, crebras cœli coruscationes, triste nuncium, occursationem hostium & beluarum, aut infortunia alia subitò consternata, aut etiam aliena quæ sunt & noxia fortiter sibi fuit imaginata. Ab hisce enim causis fœtus in utero ob matrum afflictiones non rarò morbosi redduntur.*

XV. Atque hi sunt morbi, qui in utero ortum ducunt. *Verùm præter illos extant infiniti alij, qui* adventitij & ascititij *vocantur, & homini jam in lucem edito, à causis externis, ijsq; aut necessariò, aut non necessariò nos afficientibus imprimuntur: vel ab internis, mediatis scil. & remotis, quæ προηγούμεναι, antecedentes vocantur, & proximis, sive immediatis, quæ aut συνεκτικαὶ, continentes sunt, aut generis nomine proximæ dicuntur, quoniam proprio nomine carent, originem trahunt.* Adventitij morbi qui dicantur.

XVI. *Sunt autem utriusque generis ratione curationis* Morborũ ratione cu-

rationis 4. Classes. *tionis quadruplices: ideóque eos ad quatuor Classes revocabimus.*

XVII. In prima *reponuntur, qui sunt* ἀθεράπευτοι καὶ ἀνίατοι, *nullaque humana ope, aut remedio curari possunt.*

XVIII. In secunda, *qui sunt* δυσίατοι, *ægrè admodùm difficulterque sanantur.*

XIX. In tertia, *qui* ῥαδίως καὶ ταχέως, *facilè & citò tolluntur,* εὐθεράπευτοι *nominari possunt.*

XX. In quarta, *qui curabiles quidem sunt, sed* βραδέως, *tardè admodùm abiguntur, & longum temporis spatium postulant, ut extirpentur.*

Classis 1. XXI. Primæ classis sunt *nativa cæcitas, surditas, loquelæ privatió, fatuitas, lepra à parentibus leprosis in utero contracta, monstrosa partium conformatio, defectus, & numerus imperfectus, vitiosus & insolitus situs, &c.*

XXII. *Ejusdem primæ Classis sunt quoque multi morbi, qui genito jam & in lucem emisso homini ob internas, externasve causas evenerunt, & suprà adventitÿ fuerunt appellati. Tales sunt* apoplexia fortis, *quam solvere inquit* Hippocrates aphor. 42. sect. 2. *est* ἀδύνατον, *impossibile:* epilepsia, *quæ si annum vigesimum quintum excesserit, ferè ad mortem usque comitatur, teste* eodem aphor. 7. sect. 5. vulnera *vesicæ, cerebri, cordis, septi transversi, ventriculi, tenuis intestini, hepatis, quæ ab* Hippocr. aphor. 18. sect. 6. διακοπαὶ *nuncupantur, & judicantur lethalia.* Hydrops *in senibus, & alÿs, in quo viscera jam totaliter sunt corrupta & labefactata:* phthisis *consummata & inveterata, pulmonibus prorsùs vitiatis ac putrefactis:* nodosa podagra, *quam juxta* Poëtam *Medicina solvere nescit:* hectica μαρασμώδης, *absumpto humido primigenio:* membrorum defectus, *aut* decurtatio,

tatio, *certis armorum generibus facta, aut à Cheirurgo in sphacelo instituta:* glaucomata senum: morbi post assumptum venenum *corrosiva facultate præditum exuscitati: cujus generis sunt Arsenicum, Auripigmentum, Sublimatum & Præcipitatum, Misy, Sory, Calx viva, Cantharides &c.*

XXIII. Secundæ classis sunt mania, *sive furor & insania*, melancholia, phrenitis, cephalæa *antiqua*, paralysis *senum*, *& auditus hebetudo*, hydrocephalus *infantum*, raucedo, *&* gravedo, *sive coryza in* σφόδρα πρεσβύτῃσι, *valdè senibus, quæ juxta* Hippocratem aph. 40. sect. 2. *πέπανσιν, coctionem, non admittunt:* pleuritis, peripneumonia, empyema, angina, diabetes, pestifera & maligna febris, *quæ petechialis, & in qua maculæ nigræ, aut lividæ visuntur*, cancer exulceratus, *qui plerumque, & penè in omnibus est* ἀθεράπευτος, dysenteria, *quæ ab atra bile est orta, aut in qua veluti caruncula dejiciuntur. Lethalis enim* ab Hippocrate utraque aphor. 24. & 26. sect. 4. *proclamatur: quoniam utplurimùm talis esse solet. Adhæc* ulcera κακοήθεα, *quæ cum dyscrasia suorum subjectorum, & noxiorum humorum affluxione sunt conjuncta, putrida etiam, & verminosa:* scirrhi viscerum, passio colica *&* iliaca, cholera morbus, atonia hepatis, *quam fluxus sequitur hepaticus:* scorbutus, *qui altas radices egit*, strangulatus *ab utero*, internorum viscerum inflammationes, *& erysipelata*, polypus *&* ozæna *narium*, bronchocele, scrofulæ *colli, quæ auctæ, numerosæ, & antiquæ &c.* Classis 2.

XXIV. Tertiæ classis sunt febres ephemeræ, aphthæ *oris*, vertigo, *quæ facta per consensum partium inferiorum*, incubus, cephalalgia *à causa aliqua externa, aut per consensum cum subjectis partibus, ventriculo* Classis 3.

cum-

cumprimis, intestinis, jecore, utero &c. invecta, icterus, raucedo, gravedo, & tussis hyemalis, singultus *à repletione, vel duritie & siccitate ciborum excitatus*, cibi fastidium, alvi constipatio, ani prolapsus, hernia aquosa *& flatulenta*, delapsus columellæ, scabies *vulgaris*, ulcuscula, vulnuscula, tubercula , & pustulæ *leviores, &c.*

Classis 4. XXV. Quartæ classis censentur febris quartana, hydrops, *in quo viscera nondum prorsùs sunt corrupta*, paresis, *quæ colicam secuta biliosam*, scirrhi viscerum, cachexia, fluxus mulierum albus, febris virginum alba, *quæ morbus virgineus dicitur, &c.*

Causæ. XXVI. *Hisce morborum differentijs præmissis, consequens est, ut causæ proferantur in apertum, cur morbi quidam nullo modo curari queant: alij curentur citò & facilè: nonnulli ægrè & difficulter: aliqui non nisi longo tempore?*

XXVII. U*t autem ordine nostra progrediatur disputatio, placet primo loco illorum morborum exponere causas, qui facilè citóque curantur: deinde qui vel nullo modo, vel ægrè & difficulter, vel tardè-admodùm curari queunt.*

Causæ morborũ facilè curabilium. XXVIII. Citò & facilè curantur *morbi levioris ponderis atque momenti: quales sunt, qui θ. 24. recensiti: quorum causæ validæ non sunt, symptomata pauca, vel tolerabilia, & partes aut non principales, aut saltem non vehementer affectæ: præsertim si & ægri, & Medici, & Medicorum ministri, & adstantes, ægrisque inservientes,* τὰ δέοντα, *hoc est, suum faciant officium, sintque, ut* Hippocrates aph. 1. sect. 1. *loquitur,* τὰ ἔξωθεν *ritè comparata.*

XXIX. *Intelligit autem per* τὰ ἔξωθεν, *ut* Galenus in com-

in commentario *interpretatur*, habitationem idoneam, *quæ ſit à turba hominum remota: & aliena ab ys, quæ nocturnam quietem abrumpunt, quæ ægros contriſtant, ad iram provocant, aliumve aliquem affectum illis infligunt.*

XXX. *Nos quædam addimus alia, quæ laborantibus incommodare poſſunt*, aëris ſcilicet intemperiem, fumum, fœtorem, pluviam, nivem, aquas *in conclave, quo in ægri degunt, delabentes*, ſtragula, cervicalia, culcitras *duras & aſperas*, egeſtatem *& pauperiem, ob quam præſidia diætetica, pharmaceutica, & cheirurgica comparari nequeunt*, canum latratus, hominum vociferationes, *rixas & concertationes*, muſcarum, culicum, & pulicum ictus & morſus, glires & mures *hinc inde in cubiculo curſitantes, &c. Hæc enim, & infinita alia efficiunt, quò minùs cita, prompta, & expedita poßit eſſe curatio. Hiſce verò contraria eandem juvant & promovent.*

XXXI. Incurabilium morborum *cauſæ ſunt transnaturales & naturales.* Cauſæ morborum incurabiliū.

XXXII. Transnaturalis cauſa *eſt DEVS OPT. MAX. qui non vult, ut omnium hominum ægritudines ſanentur. In manu quippe ejus ſortes ſunt noſtræ, & cuilibet noſtrum conſtitutus eſt vitæ terminus, quem preterire non poteſt. Incurabiles quidem morbos in multis Filius DEI curavit, non uſitatis autem remedÿs, ſed divina virtute, & miraculosè, ut ſacra teſtatur hiſtoria: quò ſe verum DEVM eſſe probaret, & divini verbi veritatem miraculis editis confirmaret.*

XXXIII. *Hùc pertinent & illi affectus, qui DEO permittente à Diabolo, ejusque inſtrumentis infliguntur. Nam & illi φυσικοῖς βοηθήμασι, naturalibus remedÿs tolli nequeunt, quemadmodum experientia ſatis probat.*

Causæ incurabilium morborum naturales quæ.

XXXIV. *Ideóque causas hasce jam missas facimus, & ad naturales nos conferimus: quarum numerosum est agmen. Nam quòd morbi multi curam nullo modo admittant, in causa sunt* I. Morbi ipsi, *qui ægrum affligunt.* II. AEgrotantes, *qui patiuntur.* III. Medici, *qui medicamenta præscribunt.* IV. Pharmacopœi, *eorumq́; servi & discipuli, qui circa medicamentorum præparationem, compositionem, collectionem, mundificationem, & asservationem sunt occupati: aut medicamentorum materiam à materialistis, uti vocantur, acceperunt.* V. Servi, ancillæ, & coqui, *qui ministrant & famulantur.* VI. Cheirurgi, scarificatores, & balneatores, *qui Medicorum jussa exequi tenentur, venam secando, cucurbitulas cum, & sine scarificatione affigendo, lavando, hirudines applicando, topica medicamina in vulneribus, ulceribus, fracturis & luxationibus admovendo.*

XXXV. *Quò autem hæ causæ sunt validiores, & curationi minùs aptæ & convenientes, eò quoque morbi sunt incurabiliores: quò leviores & infirmiores, eò etiam tractabiliores sunt: difficulter tamen, aut tardè sanantur. Nos brevitatis studio omnes conjungemus.*

Causæ ex parte morborum.

XXXVI. Incurabiles qui sunt, *tales existunt ob multas causas. I. Ob sui vehementiam & magnitudinem. Magni autem sunt primùm ob partis affectæ nobilitatem, quam occupant: cerebrum nimirùm, cor & hepar: aut ob summam necessitatem, adeò ut sine illa vivere non liceat: cujus generis sunt ventriculus, pulmo, diaphragma &c.* Deinde ob morbi malignitatem: *cujusmodi sunt febres pestilentiales, petechiales, ulcera cancrosa &c.* Tertiò, ob symptomatum crudelitatem: *ut rabies canina, spasmorum species, & illa maximè, quæ τέτανος appellatur. Hunc enim* Hippocrates aph. 6. sect. 5. *hominem intra*

quæ

quatriduum interimere scribit. Adhæc phrenitis, mania, apoplexia, suffocatio ab utero, colica & iliaca passio, *miserere mei dicta*, angina &c. *Hi enim morbi, vel prorsùs immediacabiles sunt, vel medicabiles quidem, sed difficulter, aut tardè admodùm curantur.*

XXXVII. II. Ob situm. *Interni enim plerique ægriùs curantur, quàm externi. Ad hos enim medicamenta integris viribus perveniunt. Ad illos verò, nisi in ventriculo, aut intestinis hæreant, non nisi fracta & debilitata pertingunt, quoniam in viis intermediis aliquid de illorum viribus decedit.* Faciliùs etiam externi cognoscuntur, *quàm interni, præsertim cùm uni & simplices non sunt, sed complicati. At benè curat, qui benè dignoscit, inquit* Trallianus. *Ignoti enim nulla est curatio morbi, ait* Avicenna: *scil. rationalis & dogmatica: quoniam indicationes ob ignorantiam indicantium nos latent, quæ tamen dogmaticorum Medicorum fundamenta sunt. Hinc* Hippocrates libro de arte *scriptum reliquit, & quæ dicta jam sunt suo calculo confirmavit, inquiens, si Medicus sufficit ad cognoscendum, sufficiet etiam ad curandum, nihil scil. omittendo eorum, quæ ad recuperandam sanitatem spectant, & necessaria sunt, tametsi non semper sanet.*

XXXVIII. III. Ob novitatem, *cujus ratione Medicis est incognitus. Unde rursus propter indicantis inscitiam indicationes etiam ignorantur. Potest hæc causa probari exemplo Sudoris Anglici, qui cùm fuisset in principio ignotus, & specificum illius remedium, sudoris provocatio, Medicos latuisset, plerosque omnes è medio sustulit.*

XXXIX. IV. Ob originem, *quando in utero, vitio principiorum generationis, & nutritionis est genitus.*

 Quæ

Quæ enim à prima nativitate nobis sunt insita, vix, aut nunquam mutari possunt.

XL. V. Ob subjectorum varietatem, *nempè ratione ætatis, virium, sexus, temperamenti, & corporis habitus.* AEtas *enim infantilis & puerilis facilè succumbit, propter naturæ teneritatem & mollitiem.* Juvenilis *&* virilis *morbificis causis fortiter reluctatur, ob virium robur.* Senilis, *quoniam debilis & infirma, graviores sustinere morbos minimè valet.* Sexus virilis, *quia muliebri calidior est, siccior, robustiorque, ideò faciliùs etiam morborum curam admittit, quàm muliebris, præsertim magnorum, qui sexum istum tempore graviditatis, partus, puerperij, & cùm post partum vel secundina retinetur, vel purgationes lochiales supprimuntur, affligunt.* Temperamentum *calidum & siccum, habitusque corporis illi similis, curatur citiùs & faciliùs, quàm huic contrarius.*

XLI. VI. Ob anni tempus & regionem. *Morbi namque* æstivi, *& in* regione æstuosa, *biliosi ferè sunt, ac ob id acuti & peracuti, hancque ob causam magis lethales & incurabiles: authore* Jano Damasceno aphor. 27. *AEstivo etiam tempore hominis corpus debilius est, quàm verno, vel hyemali. Vitiosis insuper humoribus ob frequentem fructuum fugacium esum, multumque potum refertum. Quo nomine etiam periculosis ægritudinibus obnoxium, qui difficulter profligantur. Quam autem vim atque potentiam ad producendos augendosque morbos anni tempora, eorumque καταστάσεις habeant,* Hippocrates sectione 3. aphorismorum *prolixè docet.*

XLII. *Præter hanc causam, quæ à morbo desumitur, etiam* ipsimet ægrotantes *faciunt, ut morbi eorum*

vel

vel prorsus non, vel difficulter, vel non nisi longo tempore, vel etiam non integrè & eradicativè curentur.

XLIII. *Causa prima est* inobedientia. *Oportet enim, inquit* Hippocrates lib. 1. epidem. sect. 2. *ægrotum una cum Medico morbo adversari.* Galen. comm. 2. in lib. 1. epidem. §. 51. *locum istum eleganter declarat. Tria ait esse, per quæ curatio peragitur: morbum, Medicum, & ægrum. Medicum & morbum inter sese pugnare ac dimicare. Medicum dare operam, ut morbus tollatur. Morbum contrà facere, ne sit inferior & vincatur. Tertium præter Medicum & morbum esse ægrum: qui si Medico audiens sit, & imperata faciat, Medico in certamine fit socius & adjutor, morbo verò hostis. At si æger à Medico desciverit, & quæ morbus dictat, fuerit executus, Medico duobus nominibus injuriam facit: uno quidem, quòd Medicum reliquerit in pugna solum; altero, quòd duos excitarit hostes, qui erat anteà unus. Necesse enim est, ut duo plus efficiant, quàm unus. Apertè autem, subdit idem* Galenus, *æger morbi exequitur imperata, Medico deserto, quandò, verbi gratia, Medicus ægro interdicit frigidæ aquæ potum, is autem ob febris ardorem facit contrarium, & frigidam bibit. Item, si vel lavet, vel vinum bibat, aut aliud aliquid agat, à quo tamen abstinere illum Medicus jusserat. Tunc sanè morbum augebit, faciendo ea, quæ sibi placent, & Medicum prodet, agendo, quæ is vetat.*

Causæ ex parte ægrorum.

XLIV. *II.* Intemperantia, *in cibo maximè & potu. Nam quod Medicus ædificat, æger demolitur & destruit. Ideóque* Galenus libr. de cur. rat per S. M. c. 7. *monet, frustrà ijs præscribi remedia, qui rectam victus rationem observare nolunt. Et* Plato lib. 4. de Republ. *scribit, nullum medicamenti genus proficuum esse, nisi*

æger desinat, & ebrietati, & gulæ, & Veneri, & inertiæ se dare. Hocque de illis profert, qui licet ægrotent, nolunt tamen propter intemperantiam se extricare, & à vitiosa vivendi ratione abstinere.

XLV. *III.* Diffidentia, *quando in Medico nullam fixam locatamque fiduciam habet. Tunc enim illi morem facilè non gerit. Interim morbus vires acquirit eundo. Contrà, si benè speret de convalescentia, Natura ejus fit alacrior, erigitur, hostique suo, morbo, se opponit.*

XLVI. *IV.* Cunctatio, *tardaque Medici opis atq; auxilij imploratio. Procrastinatio enim & dilatio, inquit* Hippocrates in epist. quadam ad Cratevam, *ab omni quidem arte aliena est, maximè autem à Medica: quoniam ægrum in vitæ discrimen adducit, præsertim in morbis lethalibus. Indies enim magis magisque incrementum capiunt.*

Satyr. 3. Helleborum frustrà, *inquit Persius*, cùm jam cutis ægra tumebit, poscentem videas: venienti occurrite morbo.

l. 5. de remed. amor. Principiis obsta, *ait Ovidius*, serò medicina paratur, Cum mala per longas invaluere moras.

Vidi ego, *canit idem*, quod fuerat primò sanabile vulnus, dilatum longæ damna tulisse moræ.

aph. 10. s. 4. *Hippocrates etiam malum esse scribit,* χρονίζειν, *cunctari in morbis, præsertim in valdè acutis.*

Obstandum enim in principio, ne fortè scintilla levis in flammam transeat destructivam.

XLVII. *V.* Intempestivus & rusticus pudor, *cùm æger partem affectam, aut morbum illius, Medico revelare recusat. Sic enim is quid judicandum, aut quid faciendum sit, ignorat; interim morbus crescit, vires decrescunt, fitque, ut æger convalescere nequeat. Propterea*

Janus

Janus Damascenus aphor. 53. *hortatur ægrotantem, ut à Medico interrogatus cum judicio & prudenter respondeat. Non tamen credendum temerè, quicquid in buccam venerit effutientibus, ait* idem ibidem.

XLVIII. *VI.* Impatientia *& morositas ægrotantis, quæ illum impellit, ut Medicum accersat novum, priore rejecto: aut prioris quidem opera adhuc utatur, sed alium etiam, priore inscio, consulat: vel in consilium adhibeat plures: quorum nihil probandum. Prudenter namque* Janus Damascenus aphor. 88. *ægrum hortatur, ut Medicum eligat fidelem ac peritum, ejusqae opera* diu *utatur. Talem enim minus errare posse, quàm* novum. *Et* aph. sequenti 89. *apertè scribit, ægrum, qui plurimos consulit Medicos, plerunque in singulorum errorem cadere.* Unde Adrianus Imperator, *cùm in agone fermè esset, exclamâsse fertur, turbam Medicorum Imperatorem perdidisse.* Idem Damascenus aph. 103. *vult, ut nulli Medico, quantumvis literato, facilè credatur, quàm ætatem habenti atque experto.*

XLIX. *VII.* Temeritas, Stoliditas, judiciique imbecillitas, *quando ager incredulos & infideles Iudæos, vanos & linguaces agyrtas ac circumforaneos, crudeles carnifices, deliras vetulas & mulierculas, impios veneficos, abominabiles stryges & volaticas ad curationem accersit: quia neque plenariè, neque diminutè, neque lenitivè curare utplurimùm solent: utpote homines fundamentorum Medicæ artis ignari. Superest ergò, ut tractent ægros noxiè, tandemque cùm perspiciant, nihil se efficere posse, ægros deserunt, & fuga sibi consulunt.*

L. *VIII.* Neglectus remediorum, *etiam magno cum judicio sibi à Medico perito & erudito præscriptorum: quod accidit, quando à remediis, præsertim cathar-*

ticis, & à venæ sectione ægri abhorrent: aut assumpta pharmaca per vomitum statim rejiciunt. Estq; hæc causa impeditæ curationis non in puerulis solùm, sed etiam in adultis valdè frequens.

LI. *IX.* Desperatio de sanitatis restitutione. *Spes enim erigit, desperatio destruit; præsertim apud eos, qui mortem vehementer extimescunt: idque propterea, quoniam quidam vitæ hujus delicijs ac voluptatibus delectantur, opibus abundant, & in magnis versantur honoribus & dignitatibus. Aut quando conjuges pacatum tranquillumque matrimonium ægrè deserunt, & inviti admodum à dulcissimis lecti pignoribus discedunt. Hac autem futuræ mortis imaginatione morbum sibi graviorem reddunt, vigiles & insomnes noctes traducunt, ciborum amittunt appetitum, virium patiuntur jacturam, & tandem magna cum animi perturbatione decedunt.*

LII. *X.* Passiones animi graves; *utpote ira, timor, mæror, terror subitaque consternatio. Est enim* Platonis *dictum, quòd cuncta ferè mala corpori accidere soleant ab animi pathematibus. Per illa siquidem contingunt repentinæ sanguinis & spirituum, vel ad interiòra, vel ad exteriora, commotiones. Historiæ quoque, quas* Zuingerus Volum. 2. theatri *recenset, testatum fecerunt, etiam sanos quosdam præ mærore, pudore, timore, & gaudio extinctos esse. Canos quoque ob metum futuri supplicij una nocte factos. Cujus rei memorabile exemplum* Scaliger exerc. 312. *narrat. Plura etiam* Schenckius libr. 1. observat. 1. *recenset.*

LIII. *XI.* Casus inopinati, & infortunia insperata, *ut tristia nuncia de amissione bonorum, obitu Parentum, liberorum, sanguine junctorum, magnorum Patronorum & Benefactorum, fidelium & sincerorum Amicorum; quæ animum benè valentium, multòque magis decumben-*

cumbentium ita percellunt, ut oleum & operam in curando perdere, & litus arare soleant, etiam optimi & experientissimi medendi artis proceres. Huc pertinent quoque nocturna incendia, horribilia tonitrua, crebræ coruscationes, impetuosi venti, terrifica fulmina, magnæ & inauditæ fluminum inundationes, insoliti canum latratus, ingentes vociferationes, rixæ, digladiationes & concertationes hominum sanguinolentæ, mille alia, quæ ægrotis somnum adimunt, qui tamen malorum esse domitor consuevit, melior humanæ vitæ pars, & collapsarum virium instaurator egregius. Quantoperè enim hæc infortunia, & hi casus inopinati decumbentes lædant, notius est, quàm ut probari debeat. Licet enim meliusculè jam habuerint, ob hasce tamen sævientis fortunæ procellas recidivare, & pejus habere solent, quàm anteà. Nunquam enim corpori benè esse potest, si animo malè sit.

LIV. Porrò, quemadmodum ægrotantes dictas ob causas efficiunt, *quò minùs morbi ipsorum tolli, vel saltem minui, aut mitigari ac leniri queant, sic etiam interdum in* Medicis quibusdam multa sunt, *quæ curam morborum impedire possunt.* Causæ ex parte Medicorum.

LV. *Non est quidem in Medico semper relevetur ut æger, quoniam interdum medica plus valet arte malum. Medici enim fidelis & boni nomen retinet, quando μηδὲν τῶν ἐνδεχομένων παραλείπει, nihil eorum, quæ fieri debent, & quæ artis præscripta requirunt, negligit: præsertim cùm constet, neque belli Duces, neque alterius alicujus professionis homines præfixum sibi finem & scopum semper attingere.*

LVI. Primum autem Medici vitium est inscitia & imperitia. *Empiricè enim curat, & andabatarum more contra morbos pugnat Medicarum rerum ignarus:* quo-

quoniam curationis suæ nulla fundamenta habet. vid. θ. 37. Propterea Janus Damascenus *non immeritò* aphor. 48. *scribit, Medicos literarum ignaros, minimeque peritos, utplurimùm homicidas esse: hancque ob causam ægrotos* aphor. 88. *monet, ut Medicum eligant, non fidelem modò, sed etiam expertum. Talem enim minùs errare posse. Et* aphoris. 103. *ingenuè fatetur, nulli credendum esse, quantumvis literato Medico, nisi ætatem habenti atque perito.* τὸ γὰρ ἔθος, *usus & consuetudo agendi, inquit* Hippocrates lib. de flatibus, κάλλιστον ἐστὶ διδασκαλεῖον, *pulcherrima schola. Si quis enim in illa probè causas morborum cognitas sibi reddidit, quæ corpori salutaria sunt, absque dubio adhibebit, morborumque explorata natura, contraria usurpabit.*

LVII. Secundum, audacia, & inconsulta in agendo celeritas. *Hæc enim, inquit veterum quidam, in exitium ducit: prudens verò cunctatio ad conservandũ apta est atque idonea. Sat citò curat, qui sat benè. Quare lentè festinandum. Audacia namq; facit, ut Medicus vel periculosa præscribat pharmaca, vel modum in dosi excedat, vel in aliis aberret. Festinatio etiam & intempestiva celeritas in causa est, ut quandò præscripta remedia nihil proficiunt, præproperè & præcociter medicamenta mutet, cùm tamen* Hippocrates aphor. 52. *consulat, quòd mutationi medicamentorum temerè non sit studendum: cùm scil. illa κατὰ λόγον, secundum rectam rationem sunt ordinata, & morbus, qui esse ab initio putabatur, adhùc durat, nec aliud intervenit symptoma, quod Medicum ab instituto recedere cogat.*

LVIII. Tertium, ebriositas & temulentia. *Hac enim dominante, ratio exulat, intellectus obtunditur, consilia deviant, judicia subvertuntur. Nihil igitur boni*

apud

apud ægros efficere potest Medicus, qui vino semper madet. Invisus etiam & molestus est illis, cùm temulentus eos accedit. Non enim ciborum interdum odorem ferre possunt, multóque minùs vinosum ebrij Medici halitum. Temperantia contrà illum vehementer commendat. Est quippe secundum Aristotelis *placitum prudentiæ custos. Quo nomine etiam à Græcis σωφροσύνη dicta, quasi σώζουσα τὴν φρόνησιν, quòd prudentiam sartam tectam conservet.*

LIX. Quartum, impietas & atheismus. *Deo namque tales Medici sunt abominabiles, ægris etiam execrabiles, nullumque felicem successum in cura morborum sperare possunt. Pietas contrà apud Deum & homines Medicum commendant: estque ad omnia utilis: & propterea ab ethnico* Cicerone *caput omnium virtutum cognominata fuit: ab* Hipp. etiam lib. de decenti ornatu *Medico fideliter injuncta.*

LX. Quintum, austeritas & morositas. *Hæc enim felici morborum curæ propterea est obstaculo, quia æger austerum & morosum Medicum odio habet, nulla ei in illo posita est fiducia, neque præscriptis illius & mandatis morem gerit. Exemplum austeri & morosi Medici* Galenus comm. 4. in l. 6. epid. §. 9. *profert in* Callianacta, *qui cùm æger dixisset se moriturum esse, duriter ipsi hoc* Homeri *versiculo respondit, mortuus est & Patroclus, qui te præstantior ipso. Humanitas contrà & φιλανθρωπία Medicum reddit gratiosum & amabilem, facitque, ut æger facilem se præbeat, & imperata libenter exequatur. Est enim humanitas juxta* Platonis *dogma amicitiæ hominum conciliatrix: austeritas verò expultrix, hominesque contristat.* Hippocrates libr. de decenti ornatu *addit, quòd τὸ αὐστηρὸν sit δυσπρόσιτον, austeritas difficilem præbeat accessum sanis & ægrotantibus.*

LXI. Sextum, negligentia, oscitantia, rarior visitatio, aut omnimoda emansio, ægrique turpis desertio. *Vult namque artis Dictator* Hippocrates libr. de decenti ornatu, *ut Medicus ægrum invisat frequenter, quò commissa ab eo, aut à ministris errata corrigere queat. Et* Janus Damascenus aph. 149. *statuit, Medicum ne quidem ob morbi diuturnitatem facilè discedere debere. Hæc enim emansio, aut rarior visitatio, facit, ut occasio agendorum, quæ juxta* Hippocratis aphor. 1. sect. 1. *est præceps, angustissima scil. sicut* Galen. in comment. *explicat, brevissimique temporis, avolet: idque ob continuum & indesinentem corporis humani fluorem: quod sanè temerè in periculum præcipitandum non est: quoniam, ut piè* Janus Damascenus aphoris. 10. *loquitur, quibus medemur, non sunt neque lapides, neque ligna, neque lutum, neque corium, sed sublimioris pariter & pretiosioris substantiæ opificium DEI, in quo lapsus quidem est proclivis, sed admodum periculosus, & in plerisque delicatioribus ac tenerioribus naturis sæpè ad interitum terminatur. Quod ipsum quoque* Galenus in comment. aphor. Hippocr. 1. sect. 1. *scriptum reliquit.*

LXII. Septimum, garrulitas, *quæ ægrum non curat; sed novum illi morbum infert: juxta illud πολυθρύλλητον, ἰατρὸς ἀδόλεσχος νοσοῦντι πάλιν νόσος.* Hippocrates *contra βραχυλογίαν Medico commendat* l. de decent. ornatu. *Sunt quoque garruli, linguaces & dicaces Medici ægris valdè molesti, præsertim cùm ludicra, puerilia, stolida & inepta, ficta etiam & ignominiosa effutiunt, nec finem garriendi faciunt, donec jussi fuerint digito compescere labellum.*

LXIII. *Cæterùm, quemadmodum longorum & inconsideratorum sermonum deblateratio ægro molesta est;*

val-

valdè, illumque contristat, ita εὐπροσηγορία, *affabilitas illi grata est atque amica: tùm maximè, cùm suaviter & comiter illum alloquitur, benè sperare jubet, & consolatur, etiamsi, ut* Janus Damascenus aphor. 46. sentit, *Medicus ipse propemodùm desperet. Hac enim amica allocutione ægrum mirificè exhilarat, & prostratum quasi erigit.*

LXIV. Octavum, taciturnitas, *ac si Medico lingua esset ligata, cùm tamen plurimùm ad felicem morborum* θεραπείαν *faciat morborum, causarum morbificarum, & partium affectarum exploratio. Est enim* Jani Damasceni aphor. 49. *elegans præceptum practicum, quòd Medicus solerter ægrotantem de causis & occasionibus sui morbi, internis pariter atque externis, interrogare debeat. Aegri enim, inquit* Hippocrates lib. de arte, *obscuro sibique incognito morbo laborantes, si Medico de illo narrare aliquid conentur,* δοξάζοντες μᾶλλον, ἢ εἰδότες ἀπαγγέλλουσι, *ex opinione magis, quàm scientia narrant. Medicus autem benè informatus, & de dictis indicantibus certior factus, feliciter ac laudabiliter curationem instituere potest. Empiricè autem ægrum tractat eorum ignarus.*

LXV. Nonum, rigor & severitas, *quando Medicus ægro vehementer instanti nulla in re, ne quidem in illa, quæ parum lædere potest, gratificatur. Hoc enim* Hippocrates aphor. 38. sect. 2. *dissuadet, & præcipit, ut aliquando cibum ac potum* paulò deteriorem, *sed suaviorem, meliori quidem, sed ingrato, præferamus. Rationes* Galenus *addit duas. Unam,* comm. 4. in libr. Hippocr. 6. epid. §. 8. *quia Medicus hoc gratificandi studio ægros magis sibi obsequentes reddit. Alteram, in comm. aphorismi allegati, quoniam, si ægrotantibus grata*

atque accepta quandoque concedantur, ea ventriculus cum voluptate amplexatur, faciliúsque concoquit: refugit autem, quæ sibi displicent. Unde ijs assumptis, vel nauseæ, vel flatus, vel fluctuationes consequuntur. Eundem Medici rigorem idem Galenus *allegato loco hisce verbis improbat. Concedenda, inquit, nonnunquam ea sunt ægris, quæ vehementer appetunt. Nam si talia ijs denegentur, Medicum odio habent, nullaque illius mandata exequuntur. Concedenda a. esse illa, quæ non magnum allatura sunt detrimentum, & prædicendum, ægrum ab illis læsum quidẽ iri, concedi autem gratificandi solùm studio: peti verò, ut in reliquis etiam morem gerat. Aegrum enim obedientem parvam noxam posthac emendare posse: magnam autem cum periculo esse conjunctam, nec corrigere illam facilè posse, sed morbum aut graviorem redditurum, aut in longum tempus producturum esse.*

LXVI. Ex dictis perspicuum est, quæ causæ sint ex parte morbi, ægri, & Medici, *quòd morborum curatio vel impossibilis sit, vel non quidem impossibilis, attamen curatu difficilis, vel facilis, vel tarda & diuturna. Sequuntur nunc causæ aliæ, utpote* Pharmacopœus, *ejusque* famuli *&* discipuli, Cheirurgi, Barbitonsores *&* Coqui, *qui si officia sua faciant, curationem à Medico institutam plurimùm juvare, sin negligant, eam haud mediocriter impedire, vel saltem tardare possunt.*

Causæ ex parte Pharmacopœi.

LXVII. Pharmacopœum quod attinet, *multa vitia, siquidem, (quod præsupponimus) in illo fuerint deprehensa, Medici curam impediunt.* Et primùm quidem imperitia artis pharmaceuticæ, *quam nunquam, ut par est, & convenit, didicit. Imperitus enim, nec artem probè edoctus Pharmacopœus, remedia à Medico ordinata, sive liquidæ, sive solidæ fuerint consistentiæ, perperam*

ram conficit: eò quòd uſus & exercitatio artificem faciat, præſertim ſi quis peritum priùs habuerit Magiſtrum.

LXVIII. Deinde, ignorantia ſimplicium, à plantis, animalibus, & foſſilibus ac mineralibus deſumptorum corporibus. *Hæc namque cauſa eſt, ut* quid pro quo *eligatur, quod forſan Medici ſcopo & intentioni repugnat.*

LXIX. Tertiò, imperitia idiomatis latini, *cujus tamen cognitio Pharmacopæo maximè neceſſaria eſt, ut formulas remediorum à Medico præſcriptas probè intelligat. Noſcat etiam illas, quæ vel prorsùs ſunt novæ, & in diſpenſatoriis uſitatis non inveniuntur: vel antiquæ quidem ſunt, ſed diu admodum intermiſſæ, ab orco autem quaſi ad uſum revocatæ.*

LXX. Quartò, ſordida avaritia, & habendi cupido, *qua motus materiam ad compoſitorum medicaminum confectionem adhibet; quæ quidem crumenam illius ditat, ægri autem ſanitati plurimùm obſtat. Talis materia eſt, quæ effœta, vieta, viribus naturalibus, priſtinoque vigore eſt privata. Putris etiam, vel mangonio; hoc eſt, fuco polita, compta atque ornata.*

LXXI. Quintò, negligentia *in colligendis, mundificandis, ſiccandis, reponendis & aſſervandis ſtirpibus; earumque partibus, utpote radicibus, corticibus, lignis, reſinis, & gummi generibus, ſeminibus item, fructibus & frugibus. Niſi enim in hiſce actionibus ſummam adhibeat diligentiam, ſimplicia, vegetabilia cumprimis, ſitum, putredinem, cariem, vermes, aut vitia alia contrahere ſolent. Unde fit, ut compoſitiones ex illis conflatæ plus damni, quàm emolumenti adferant: & quemadmodum pharmaca aliâs etiam artificiosè à Pharmacopæo parata, & à docto peritoque Medico magno cum judicio præſcripta,*

pta, χεῖρες τῶν Θεῶν, *auxiliatrices Deorum manus ab* Herophilo *fuerunt judicata, ita ex vitiosa materia à Pharmacopœo auri cupido concinnata*, παλαμναίαι, *manus cæde contaminatæ non immeritò dici possunt.*

LXXII. Sextò, pigritia, socordia, & ignavia, *quando chymica medicamenta pseudochymicis præparanda relinquit, Galenicas verò compositiones, aut longas illas, & celebres opiatas confectiones insulsis & imperitis ministris commendat.*

LXXIII. Septimò, audacia, philautia & philotimia, *cùm nimiùm sibi fisus, suique amans, & magni se faciens, eruditorum & in artis operibus exercitatorum Medicorum formulas mutat, doses minuit, vel auget, iis aliquid demit, admiscetque ea, quæ Medici scopo adversantur.*

LXXIV. Octavò, tarditas, *quando moras nectit, tùm præcipuè, cùm necessitas urget, & quod manè paratum esse debebat, ne vesperi quidem haberi potest. Tunc enim æger negligitur, quia occasio præterit: & dolore afficitur, quòd magno cum desiderio medicinam sibi assignatam expectare cogatur.*

LXXV. Nonò, commessatio, compotatio, assiduitas & frequentia in tabula lusoria & aleatoria, *quæ Pharmacopœo, utpote coquo, & altera manu Medici, est indigna. Facit etiam, ut quæ in officina Pharmaceutica expedienda, famulitio committantur. Hoc autem si peccet in operatione, & ægris noxa inferatur, culpa postmodum in Medicum transfertur: qui famæ atque existimationis suæ jacturam patitur: ac si convenientia remedia non adhibuisset: aut morbum ejusque causam & locum affectum minimè cognitum atque perspectum habuisset.*

LXXVI.

LXXVI. Decimò, conniventia & indulgentia, *cùm ministris conceditur, ut pro libitu & arbitratu cuivis sine discrimine, etiam rudi plebeculæ, venena, philtra, menses moventia, fœtum necantia, abortum provocantia, soporifera & opiata divendant: vel quando quod unus conficere debet pharmacum, duo, & quidem diversis horis, conficiunt. Fieri enim potest, ut vel simplex aliquod omittatur, vel bis accipiatur, quod tamen à priore jam fuit adhibitum.*

LXXVII. Octavo, situs officinæ in loco obscuro, humido, sordido, *fœtido, ac ventis, pluviis, pulveribus & fumis obvio. Ejusmodi enim officinæ situs medicamenta, quæ præparantur, inquinant: quæ posteà cum tædio ac fastidio ab ægris assumuntur, iis cumprimis, qui aliâs ab eorum usu abhorrent. Inquinantur autem magis & citiùs, cùm simplicia aëri sunt exposita, non in convenientibus vitris, pyxidibus, sacculis, capsulis, ladulis, vasis, ac thecis aliis sunt reposita atque condita.*

LXXVIII. Nonò, Pharmacopœorum ministrorum ignavia, *negligentia, imperitia, ebriositas, inobedientia, infidelitas & levitas, quæ illorum vitia in vitam decumbentium, non sine conscientiæ gravi vulneratione, redundare solent.* Causæ ex parte servorum & discipulorũ Pharmacopœi.

LXXIX. *Atque hæ sunt causæ, cur ex parte Pharmacopæorum, & eorum servorum curatio morborum suscepta non feliciter succedat.*

LXXX. Sequuntur Cheirurgi, Lithotomi, & Barbitonsores, *in quibus eadem vitia: quæ θ. 78. enumerata, eidem obsistunt. Quare, non nimis sibi fidant, sed in casibus periculosis in consilium adhibeant Medicos: intra limites suæ professionis se contineant: non mittant falcem in alienam messem, cujus sementem non fecerunt:* Causæ ex parte Cheirurgorum & barbitonsorum.

Medicorum præscripta non mutent: nihil ijs addant: nihil detrahant: doses minimè augeant, neque minuant: à noxijs, & vehementer purgantibus medicinis abstineant: adsint vulneratis non interdiu solùm, sed etiam, si postulatum fuerit, nocturno tempore.

Causæ ex parte Coquorum.

LXXXI. Coqui non studeant *palato, sed sanitati: Nihil enim Medici curam magis impedit, quàm coquus, qui contra præscriptum Medici palato decumbentis blanditur & adulatur, assando, elixando, frigendo, condiendo, aliterve esculenta præparando. Verissimum enim est, quod* Janus Damascenus aphor. ultimo *memoriæ prodidit, diæteticam medicinam præstantiorem esse pharmaceutica & cheirurgica. Et, ut* idem aphor. 115. *monet, si sola diæta citra pharmaca mederi liceret, nihil priùs, neque rectiùs esse. Quare cùm legitima diæta tanti ponderis sit atque momenti ad felicem peragendam morborum curationem, meritò boni & fideles Coqui in id incumbere debent, ut ægrotantibus ejusmodi fercula offerant, quæ ex re illorum sunt, quæque peritus atque doctus Medicus illum præparare jussit: non suis cupedijs, scitamentis, & leganatis ciborum delicijs palato ægrorum blandiantur. Hoc enim si faciant, præsentes morbos fovent atque augent: aut novos inducunt, forsan prioribus pejores curatuque difficiliores. Avidè enim à nonnullis appetuntur, & in copia ingeruntur: ex quo posteà ventriculus gravatur, & cruditates gignuntur, quæ morborum sunt genitrices fœcundissimæ.*

COROLLARIA.

I.

A*N omnis morbus immedicabilis sit lethalis?* Immedicabilis morbus dicitur dupliciter: vel per se, qui nulla ope humana tolli potest: vel per accidens,

qui

qui non per ſe, & naturâ ſua immedicabilis eſt, ſed per accidens ſolùm: idque eas ob cauſas, quæ in theſibus fuerunt explicatæ. *Exiſtimamus autem*, non omnes immedicabiles morbos eſſe lethales. Exemplo ſunt pleraque vitia nativa, quæ ab ortu homini acciderunt, de quibus θ. 21. dictum. At ſunt tamen etiam immedicabiles, qui lethales: de quibus θ. 22. actum. Dantur ergò morbi immedicabiles, quorum alij lethales ſunt, alij non. Omnis autem lethalis morbus etiam immedicabilis eſt. Nam ſi curari poſſet, lethalis minimè diceretur.

II.

Cùm Natura ab Hippocrate l. 6. epid. ſect. 5. morborum curatrix dicatur, quæritur, an per ſimilia, an per contraria, an per nihilum eos curet? Poſtremum ſtatui nequit: quoniam per nihilum nihil fit. Eſt enim non ens; quomodo ergo quod tale eſt, & non exiſtit, aliquid efficere poteſt? Primum itidem affirmari non poteſt. Nam quod morbum curat, illum expellit. Quod expellit, ei vim infert. Quod vim infert, ſimile non eſt, ſed contrarium. Simile enim ſimile ſibi conſervat, non fugat, non deſtruit. Sequitur ergò, Naturam curare per contraria. Poteſt hoc declarari multis exemplis, quæ apud *Hippocratem in aphoriſmis* extant. Natura namque morbos curat. *I. Per vacuationes criticas* & per abſceſſus. *II. Per calorem*, noxias abſorbentem materias. *III. Per ſomnum*, inſtaurando vires, & concentrando calorem, qui & ipſe vim digerendi & diſcutiendi habet. *IV. Per inediam*, quando nihil ciborum appetit. Tunc enim calor ſui juris eſt, & cùm nihil cibi habeat, in quem agat, agit in noxias crudasque materias, quas partim conſu-

 mit,

mit, partim concoquit, & ad meliorem ſtatum reducit. *V. Vulnera glutinat. VI. Oſſa fracta ferruminat. VII. In ulceribus pus generat. VIII. Tumorum materiam* per caloris nativi virtutem vel degerit & diſſipat, quatenus illam attenuat, & in halitus vertit, qui poſteà exhalant: vel in pus mutat. Atqui evacuare morbificas cauſas κριτικῶς: avertere illas à locis laborantibus, & transferre eas ad partes alias; conſumere, diſcutere, ac diſſipare illas inſenſibiliter per calorem nativum, aut mutare in ſubſtantiam purulentam, caloris ope & miniſterio, & ſenſibiliter poſteà evacuare; fracta oſſa & eorum continui ſolutionem unire & ferruminare; vulnera glutinare per ſanguinem partim, qui nutritionis gratia eſt attractus, & in poros labiorum vulneris effuſus, partim per carnis, in quam ſanguis ille eſt effuſus, facultatem σαρκοποιητικὴν: ulcera item cava carne implere, & quæ disjuncta ſunt in illis conjungere & unire, non eſt per ſimilia, ſed omninò per contraria curare. Evacuare enim quæ ſunt ſuperflua & redundant, ſive ſenſibiliter, ſive inſenſibiliter id fiat: conjungere quæ ſunt disjuncta: avertere cauſas morbificas à locis affectis, eaſque amandare ad loca alia, quæ ignobiliora ſunt, non eſt agere per ſimilia, ſed omninò per contraria.

Exempla criticarum vacuationum extant apud *Hippocratem* aph.36 ſ.4. aph.60.ſ.4. aph.74.ſ.4. aph.32.ſ.5. aph.33.ſ.5. aph.10.ſ.6. aph.11.ſ.6. aph.14.ſ.6. aph.5.ſ.6. aph.17.ſ.6. aph.21.ſ.6. aph.34.ſ.6. aph.48.ſ.6. aph.5. ſ.7.

Exempla decubitus materiei morbificæ in partes alias videantur aphor.44. ſect.4. aphor. 64. ſect.4. aph.34. ſect.6. aphor.37. ſect.6. aphor.49. ſect. 7.

Exempla conſumptionis ejusdem materiei morbificæ

per

per calorem vel nativùm, vel febrilem, leguntur aph. 1. & 2. ſect. 2. aph. 26. ſ. 2. aph. 57. ſ. 4. aph. 22 ſ. 5. aph. 70. ſect. 5. aphor. 40. ſ. 6. aphor. 52. ſect. 7.

III.

An immedicabiles morbi à Medico ſuſcipiendi ſint? Pro negativa adferri poſſent authoritates artis procerum, experientia, & ratio. *Hippocrates* libro περὶ τέχνης dicit, curationem eorum, qui à morbis ſunt victi, ſuſcipiendam non eſſe, quoniam in confeſſo eſt, tales ſanari non poſſe. Et in *principio prognoſt.* ait, impoſſibile eſſe, omnes ægrotos priſtinæ reſtituere ſanitati. *Galenus comm. 2. aphor. 29.* ſcribit, deploratos & deſperatos attingendos non eſſe, ſed deſerendos, & morbi ſolùm finem prædicendum. Et *libro 11. meth. med. c. 9.* inquit, in quo deſperata omninò ſalus eſt, imprudentis eſſe conſilij, apud vulgum infamare præſidia, quæ multis fuerunt ſaluti. *Trallianus lib. 12. c. 5.* docet, deſperatis maloq; victis manus admovendas non eſſe. *Cornelius Celſus l. 5. c. 26.* ſuffragatur, monens, prudentis hominis eſſe, illum, qui ſervari non poteſt, attingere, nec ſubire ſpeciem ejus, ut occiſi, quem ſors ipſius peremit. *Meſue ejusdem eſt ſententiæ.* Cave, ait, ne malarum ægritudinum curam ſuſcipias, ne mali Medici nomen conſequaris. *Authoritati conſentit experientia*, quæ ſatis ſuperque teſtatur, eſſe morbos, qui ſanari nequeant. Ideóq; ſatiùs eſſe videtur, abſtinere ab eorum curatione, ne Medicus fruſtrà laboret, & ludibrio adſtantium ſe exponat, & ne anſam præbeat, ut ægri inanes & fruſtraneos facere ſumptus cogantur.

Ratio denique quæ dicta ſunt, confirmat. Ubi enim privatio habitus eſt totalis, ita ut & actus & poteſtas tolla-

tollatur, ibi ad illum naturali modo regressus minimè datur. At in ejusmodi morbis, qui pro deploratis & incurabilibus ab omnibus hominibus habentur, talis est privatio. Ergo nulla etiam eorum est curatio: proinde nulla quoque debet esse susceptio.

Verùm, sunt nonnulli authores, qui contrarium statuunt. Etenim *Aëtius tetrab.4. serm.1. c.120.* asseverat, humanum & plenum benevolentiæ esse signum, etiam in extremis malis usque ad experimentum procedere, ad difficultatem affectionis compescendam. *Soranus arbitratur*, haud humanum esse, etiam in extrema desperatione languentes prorsùs deserere: quia multi præter omnem spem convalescunt. *Galen.l.10. meth. med. c.10.* existimat, melius esse, ægros juvare cum periculo, quàm nullo prorsùs remedio adjutos sinere emori. Quod ipsum etiam *Cornelius Celsus l.2. c.10.* affirmat: & satiùs esse putat, anceps experiri remedium, quàm nullum, ubi res ad desperationem declinat. Dubiam quippe spem certa desperatione potiorem esse censet. *Ianus Damascenus* aph.46. præcipit, ut Medicus ægrum semper consoletur, licet mortis appareant signa, & ipse etiam desperet; neque vel deploratis animum devovendi occasionem unquam permittat.

Nos repugnantes hasce sententias conciliari posse credimus, si morbos distinguamus. Alii enim ὄντως, & reverà incurabiles sunt, quales sunt, qui θ. 21. & 22. enumerati. Alii tales sunt φαινομένως, vel ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ: cujus generis sunt, qui recensiti θ. 23. De prioribus locuti sunt *Hippocrates, Galenus, Trallianus, Mesue, & Celsus.* De posterioribus idē *Galenus, Aëtius, Soranus, & Celsus. Vbi tamen notanda etiam remediorum*, quæ adhibentur, distin-

distinctio: quorum alia ad ipsum affectum, causam illius, & partem laborantem sunt directa: alia verò palliativa solùm sunt, eò spectantia, ut symptomata mitigentur: & aut vires dejectæ roborentur: aut atroces dolores leniantur: aut immodicæ vacuationes compescantur: aut alvus constipata laxior reddatur: aut prostrata ciborum appetentia excitetur, &c. Primæ classis remedia frustrà usurpantur in morbis ὄντως incurabilibus. Secundæ verò locum habent, ut ægris Medici gratificentur, ne planè desertos se esse quiritari, & mœsta voce lamentari cogantur.

IV.

An verùm illud Iani Damasceni aphorismo 143. *corpora humida parum comedunt: multum egerunt: & difficulter curantur?* Rationabiliter *Damascenus* loqui videtur. Intelligimus autem per humida corpora illa, quæ sunt phlegmatica. *Hæc enim parum comedunt*, quia debilem calorem habent, qui non multum de corporis substantia consumit: quo fit, ut etiam non multum cibi appetant. Appetitus enim ob defectum alimenti excitatur. Hùc accedit, quòd talia corpora ob caloris infirmitatem cruditates pariant, quæ appetitum minuunt. *Multum autem egerunt*, scil. per varia corporis emissaria, utpote per nares, os, aluum, ductus urinæ &c. ob crudas superfluitates, ab imbecillitate caloris procreatas. *Morbis denique correpta, difficulter curantur*; sequentibus de causis. I. quia sunt debiliora, & morbificis causis non valdè resistunt. II. quia superfluitatibus abundant, quæ non facilè & expeditè evacuantur, cùm novæ semper succrescant. Sicca corpora phlegmaticis contraria sunt. Salubriùs quoque degunt, teste *Hippocrate aphor. 2. s. 6.*

Lon-

Longiore etiam vita fruuntur, quàm humida: *aphorism.* 44. *sect.* 2. Siccum enim sano propius est, humidum non sano, authore eodem *Hippocrate in principio libr. de ulceribus*.

Ornatissimo Dn. Respondenti
ἐυδαιμονέςατα διάγειν.

MOrborum in cura tria dat præcepta *Galenus*,
Ut *citò*, *jucundè*, *tutóque* exerceat illam,
Qui Medica dici vult Doctor in arte peritus.
Quò verò *tutò cures*, intentus oportet
Libr. 14. meth. med cap. 13. Sis tribus hisce scopis, ut nempè acquirere possis
Suscepti in cura finem cum laude laboris:
Hunc verò si non possis attingere, saltem
Non lædas ægrum: & caveas, ne fortè recurrat
Morbus, quem penitùs priùs extirpare studebas.
Idcircò ad Praxin cùm tu perveneris, ECKOLT,
Gnaviter observa terna hæc præcepta *Galeni*.
Sed quoniam morbi nequeunt curarier omnes
Hisce modis, cùm sint nonnulli, qui neque *tutò*
Non etiam possunt *jucundè*, nec *citò* tolli,
Propterea id Medico faciendum, quod licet, & quod
Possibile est. Nam si solerter præstitit istud,
Munere jure suo defunctus creditur esse,
Quodsi servâris data jam præcepta *Galeni*,
Tractabis sanè Medicam feliciter artem:
Et bona multa tibi, nomenque perenne parabis.

Melchior Sebizius, D.

FINIS.